

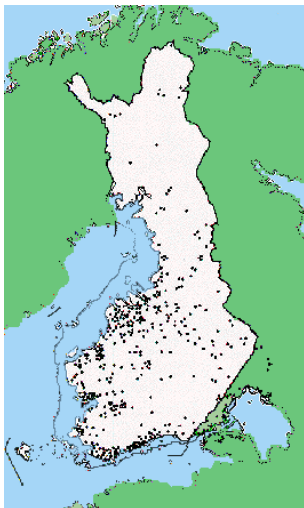
Heikki J. Kortesoja:

Erkkilä-suvun geneettisestä alkuperästä

Kuten sukuseuran jäsenkirjeessä vuodelta 2014 mainittiin, niin silloin kahdesta tekeillä olleista DNA-analyysistä ovat tulokset valmistuneet. Jaakko Toijanniemen isä ja Osmo Kurunsaari ovat kirkonkirjojen mukaan 7. serkkuja sekä näyttöantajat geneettisesti kolmen mutaatiooskeleen päässä toisistaan kuuluun molemmat Pohjois-Euroopassa yleiseen I1-haploryhmään, tarkemmin sanoen I-M253. Sukulaisuus on siten kaikin puolin selvä. Jaakko ja Osmo ovat antaneet luvan julkaisua koko nimensä, mutta muista näyttöantajista tulen kertomaan ainoastaan etunimet, jotta ei tulisi sanomista henkilökohtaisten tietojen paljastamisesta. Kuitenkin ennen kuin menemme pääasiaan, niin on pakko valaista pääpiirteissään Suomen asutushistoriaa yleensä.

Asutuksen leviämisestä

Jääkauden päättymisen jälkeen noin 10 000 vuotta sitten – samoihin aikoihin muuten Lähi-idässä keksittiin maanviljelys – täällä pohjolassa kuivalle maalle rantautuivat ensin kasvit ja sen jälkeen

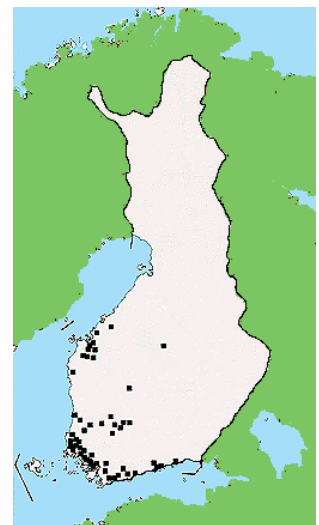

Kuva 1. Suomusjärven kulttuurin aikaisia asuinpaikkoja.

eläimet. Ennen pitkää saapuivat riistaeläinten perässä myös ihmiset, joista osa jäi pysyvästi asumaan. Vanhin maassamme tunnettu kulttuurikerrostuma tunnetaan Suomusjärven kulttuurina¹ (6500-4200 eKr.²). Väkeä tuli kaikista ilmansuunnista – myös pohjoisesta, sillä mannerjään supistues-

sa nykyisen Norjan rannikkovedet aina Jäämerelle saakka tarjosivat oivallisia kalasaaliita.

Siirrymme seuraavaksi suoraan arkeologien käyttämän aikajaotuksen rautakauteen kuuluvaan *roomalaisaikaan* (0-400 jKr.), jolloin Hämeeseen ja Etelä-Pohjanmaalle kumpaankin oli jo muodostunut omat erilliset ryhmänsä (kuva 2). Epäilemättä Kokemäen- ja Kyrön-joet ovat olleet erittäin merkittäviä asutuksen leviämisteitä tarjoten rannoiltaan edullisia asuinpaikkoja. *Kansainvaellusaikana* (400-575 jKr.) erityisesti Etelä-Pohjanmaa nousi taloudellisesti. *Merovinkiajalta* (575-800 jKr.) on peräisin Isonkyrön Orismalan kylässä sijaitseva Leväluhdan hautapaikka, jonka huomattavan lyhytkasvuiset vainajat ovat pysyneet salaisuutena aina näihin päiviin saakka. Edes DNA-tutkimukset eivät tiettävästi ole tuottaneet tulosta. Emeritus-

Kuva 2. Asuinpaikkoja maassamme rautakauden alussa.

professori Pentti Virrankoski heitti muutama vuosi takaperin eräissä esitelmässään omana ajatuksenaan, että leväluhtalaiset saattaisivat olla jopa muinaisten suomusjärveläisten jälkeläisiä (kuva 1). Tällaista mahdollisuutta muut tutkijat eivät liene pohdineet. Ainakaan nykyajan kyröläisillä ei ole havaittu mitään ”eriskummallisia” geenejä.

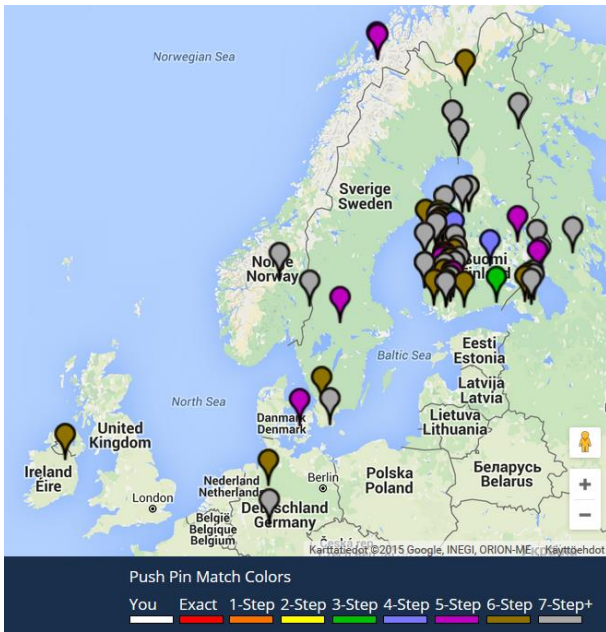
Viikinkiaika (800-1025 jKr.) merkitsi Etelä-Pohjanmaalla taantumisen aikakautta ainakin taloudellisesti, jolloin yritteliäimmät miehet lähtivät etsimään uusia asuinseutuja mm. Lapuanjokivarresta. Nykyinen asutus lienee täällä muotoutunut lopullisesti *ristiretkiaikana* (1025-1300 jKr.).

Kokemäenjoen asutusalueelta on epäilemättä aikojen saatossa tapahtunut liikettä Pohjanmaan suuntaan, mutta hämäläisten erämaat ovat sijainneet ennen kaikkea Keski-Suomessa ja

¹ Nimitykset ja aikarajat sekä kuvat 1 ja 2 ovat Museoviraston koululaisten käyttöön suunnatuissa opetuspakeeteissa käytettyjä, jotka löytyvät netistä osoitteesta: <http://www.nba.fi/fi/kansallismuseo/opetus/opetuspaketit/esihistoria/tietoa/kivikausi/4>

² Vuosiluvut saattavat poiketa eri lähteissä toisistaan huomattavasti.

Savossa. Savolaisten sanotaankin taustaltaan olevan hämäläisvaikutteita saaneita karjalaisia.

Kuva 3. Osmo Kurunsaaren osumia kartalla.

Kuningas Kustaa Eerikinpoika Vaasa hallitsi 1523-1560 harjoittaen mm. määrätietoista asutuspolitiikkaa. Sen seurauksena joukko savolaisia talonpoikia siirtyi Ruotsin ja Norjan rajamaille muodostaen nykyisin ”suomalaismetsinä” tunnetun asutusalueen, josta sittemmin löytyi lähtijöitä jopa Amerikan-siirtolaisiksi. Yllä oleva kuvan 3 kartassa mahdollisesti näkyy viitteitä kyseisestä savolaisekspansioista, mitä ei kuitenkaan ole selvitetty lähemmin.

Stolbovan rauhan 1617 jälkeen valtakunta oli idän suunnassa laajimmillaan, jolloin siihen kuului mm. ortodoksinen Käkisalmen lääni. Asukkaat joutuivat luterilaisen papiston taholta voimakkaan uskonnollisen paineen alaisiksi ja viimeistään vuosina 1656-1658 käydyn *Ruptuurisodan* jälkeen väki oli paennut sisemmälle Venäjälle. Sivumennen sanoen, uskonto on siis aina ollut käyttökelpoinen syy ryhtyä sortotoimiin, kuten esimerkiksi Bosnian sodassa meidän aikanamme. Autoituneeseen lääniin muutti 1600-luvun kuluessa uudisasukkaita lähinnä länneistä ja Savosta. Karttakuvassa 3 voidaan havaita useita osumia nykyisen luovutetun Karjalan alueella. Tietenkin on saattanut tapahtua myös muunlaista muutto-liikettä.

Yhteenvedon voidaan todeta, että puheena oleva osumakartta vastaa jopa ällistyttävän hyvin vallalla olevaa asutushistoriaa, varsinkin kun huomioidaan voimakkaat keskittymät Hämeen ja Satakunnan sekä Etelä-Pohjanmaan kohdalla. Tosin kaikki näytteensä tutkituttaneet henkilöt eivät ole merkinneet kartalle kaukaisinta tunnettua esi-isäänsä. Kuvan alareunassa oleva värikoodi kertoo, miten monen mutaatioaskeleen päässä kukin näytteenantaja on Osmoon nähden.

Etäisten serkusten sukulaisuudesta

Osmo Kurunsaarella on noin 110 eritasoista osumaa ja Jaakko Toijanniemellä niitä riittää noin 70 kappaletta. Aluksi on syytä paaluttaa tilannetta ja todeta, että mainittujen henkilöiden yhteinen esi-isä on talollinen **Martti Yrjönpoika Erkkilä** (1700-1770), johon Osmosta laskien on kahdeksan ja Jaakosta lähtien yhdeksän sukupolvea. Yhteisestä esi-isästä on mentävä vielä kolme miespolvea taaksepäin, jolloin tullaan suvun kantaisään talollinen **Jaakko Juhonpoika Erkkilään e. Kauppila**³ (1617-1696). Miesten keskinäinen geneettinen ero ei ole mitenkään tavaton huomioiden melko etäisen isälinjainen sukulaisuus. Osumien vertailu on sikäli mielenkiintoista, että Jaakon lähin geneettinen sukulainen on odotuksen mukaisesti Osmo, mutta päinvastaisessa tarkastelussa Osmon ja Jaakon välissä on kaksi läheisempää, vain kahden askeleen päässä olevaa osumaa, joista enemmän hieman myöhemmin. Tämän omituisuuden vuoksi tarkastelen lähinnä jälkimmäistä vaihtoehtoa.

Mitä sitten tässä yhteydessä ymmärretään mutatoitumisella? Kyseessä on yksinkertaisesti miehille ominaisessa Y-kromosomissa olevien markkereiden pituuden muutoksista. Markkerit puolestaan ovat tieteentekijöiden yhteisesti määrittelmiä vakiokohtia, joiden pituuksia mitataan DNA-analyysin yhteydessä. Koska markkeri voi sekä pidentyä että lyhentyä, niin samaan markkeriin osuessaan vastakkaissuuntaiset mutaatiot kumoavat toisensa. Tällöin tulos osoittaa todellista

³ Mikäli Lapuan historian I osan isäntäluetteloa (s. 651) on uskominen, niin suvun kaukaisin tunnettu esi-isä on geneettisessä mielessä oikeastaan Kauppilan taloa 1546-1562 isännöinyt **Matti Jaakonpoika Kauppi**. Katso lähemmin ”*Erkkilä-suvun isälinja*” sivulla 6.

läheisempää geneettistä sukulaisuutta. Mainittakoon vielä, että kyseisten markkereiden mutatoitumisella ei ole mitään vaikutusta yksilön kannalta, eikä ihminen itse edes tiedä kantavansa mitään erityistä mutaatiota. Markkerit on nimittäin valittu Y-kromosomin passiivisilta alueilta.

Näytteen-

<i>antaja</i>	<i>Kaukaisin tunnettu esi-isä</i>
OK & JT	Martti Yrjönpoika Erkkilä
Ari	Simo Simonpoika Pöntinen
Kristian	Simo Juhonpoika (Ruona)
Veikko	Vilppu Matinpoika (Erkkilä)
Pirjo	Jaakko Erkinpoika Uppa
Mauri	Henric Andersson (Labbart)
Matti	Kaspero Yrjönpoika Rinta-Kalistaja
Matias	Sipi Mikonpoika (Teikari)
Lauri	Martti Sipinpoika Hippi

Geneettinen etäisyys

<i>Vuodet</i>	<i>Paikkakunta</i>	<i>Osmo K.</i>	<i>Jaakko T.</i>
1700-1770	Lapua	3	3
S. noin 1665	Lapua	2	3
Is. 1549-1553	Kuortane	2	3
1691-1772	Kuortane	3	6
S. noin 1595	Seinäjäki	6	7
1640-1718	Nurmijärvi	6	7
1669-1690	Nurmo	7	-
1606-1667	Lapua	7	7
1641-1733	Nurmo	7	7

Alla olevaan taulukkoon on kerätty eräitä kiinnostavia osumia Osmon kannalta tarkasteltuna. Viimeisessä sarakkeessa näkyy Jaakon geneettinen etäisyys samoihin lähtöhenkilöihin nähden. Vävyt, mikäli heidän sosiaalinen asemansa tiedetään, on pantu sulkuihin.

Osumien tarkastelua

Kuten edellä on jo tullut mainituksi, niin taulukon⁴ ylin rivi kertoo tutkittujen Osmon ja Jaakon olevan kolmen mutaatioaskeleen päässä toisistaan. Koska emme tiedä lähtökohtaa, niin on mahdotonta päätellä kuinka monta mutaatiota kummankin kohdalla on tapahtunut. Kaikki muutokset voivat käytännössä osua jopa samaan sukuhaaraan. Edelleen voidaan nähdä, että Arin näyte eroaa Osmon vastaavaan nähden kaksi, mutta Jaakkoon verrattuna kolme askelta. Sama tilanne vallitsee myös Kristianin kohdalla.

Kun siis Jaakolla ja Osmolla todistetusti on yhteinen mieskantainen esi-isä 1700-luvulla, niin sellainen pitäisi näin ollen löytyä kirkonkirjoista ainakin Arille ja Kristianille. Kuitenkaan näin ei ole asianlaita. Ehkä silti kannattaa panna merkille, että Arin kaukaisimman tunnetun esi-isän Simo Simonpoika Pöntisen puolison Maria Anttonintytär Harrin, s. noin 1685 isovanhemmat ovat nimenomaan Erkkilän suvun kantavanhemmat. Kun tässä tapauksessa sukulaisuus tulee puolison kautta, niin ehto mieslinjaisuudesta ei täyty. Jaakon kannalta katsottuna tilanne on selkeämpi, sillä hänen

osumissaan Osmo on lähin geneettinen sukulainen, kuten pitääkin olla. Mutta kun Ari ja Kristian tunkevat Jaakon ja Osmon väliin, niin testitulokset aiheuttaa pohdintaa yleisellä tasolla⁵.

Entisaikoina morsiamet viestittivät häissä koskemattomuuttaan käyttämällä huntua. Kirkon papit merkitsivät tunnollisesti kirjoihinsa hunnullet ja hunnuttomat, joista jälkimmäisiä on selkeä enemmistö. Mikään ei kuitenkaan estänyt naisia taktikoimasta, jos sellaiseen tuli mahdollisuus kahden sulhasehdokkaan ilmaantuessa. Silloin kannatti valita ”parempi elättäjä”.

Edellä sanotun syyn vuoksi DNA-näytteen antajiksi pyritään valitsemaan henkilöitä, joiden sukujohdossa on pyritty välttämään vanhimpana lapsena syntyneitä miehiä. Edellä puheena olleet Ari ja Kristian kumpikaan eivät ole ilmoittaneet selkeästi vanhinta tunnettua esi-isäänsä. Heidän kohdallaan tietoja on jouduttu täydentämään muista lähteistä, sillä heihin ei ole yrityksistä huolimatta saatu yhteyttä. Molemmissa tapauksissa sukujohdo menee pidemmälle kuin asianomaiset ovat itse kertoneet.

Palataan vielä osumataulukon tarkasteluun. Veikko tulee Osmoon nähden yllättävän lähelle,

⁴ Tietosuojasystä yksityiskohtaisia osumatietoja ei julkisteta tämän selvityksen puitteissa.

⁵ Sekin on mahdollista, että käsillä olisi esimerkki toisensa kumoavista mutaatioista, kuten edellä on kerrottu.

sillä eroa on ainoastaan kolme askelta, mutta Jaakkoon verraten ero on venähtänyt peräti kuu-teen askeleeseen. Kun Jaakosta on Osmoon kolme ja Osmosta Veikkoon niin ikään kolme askelta, niin voisiko odottamattoman suuren eron kuitata pelkällä matematiikalla? Asia vaatisi tarkempia selvityksiä. Joka tapauksessa ”sukunimestä” ei voi tehdä mitään johtopäätöksiä, sillä Erkkilä on hyvin yleinen koko maassa. Lapuan ja Kuortaneen Erkkilöiden välistä sukuyhteyttä on tuloksetta yritetty löytää asiakirjoista monen sukututkijan voimin. Lapuan-joki on muodostanut erinomaisen kulkuväylän, jota myöten asutus on voinut siirtyä sekä myötä- että vastavirtaan.

Tässä yhteydessä on hyvä muistuttaa, että vaikka meikälaiset kirkonkirjat ovat yleisesti ottaen tarkkoja ja kattavia, niin silti ne eivät ole täydellisiä eivätkä virheettömiä. Varsinkin alkuaikoina esiintyy puutteita, esimerkiksi Lapualta kirkollisia lähteitä alkaa löytyä säännöllisemmin vuodesta 1684 lähtien.

Seuraavalla rivillä osumataulukossa näkyy näytteenantajan paikalla Pirjo, mutta eihän naisten näytteistä pystytä tutkimaan mieslinjaa! Ei niin, mutta tästä huomataan, että kaikki näytteenantajat eivät syystä tai toisesta toimi omalla nimellään.

Olkoon Maurin esi-isä Heikki Antinpoika Labbart, esimerkkinä yhteyksistä Kokemäen-joen vaikutuspiiriin kuuluneiden ja pohjalaisten välisistä suhteista. Heikki edustaa eteläsuomalaista vävyisäntää, jonka jälkeläisiä on 1800-luvun alkupuolella tullut virkamieheksi Lapualle. Sukuhaaraa on tutkittu perusteellisesti ja nykyään heidät tunnetaan Etelä-Pohjanmaalla Lagerstedtin ja Lahdensuon sukunimillä. Muitakin samantasoisia geneettisiä kytköksiä löytyy mm. Karkusta, Loimaalta, Tyrväältä ja Somerolta.

Samoin seuraavana olevan Matin esi-isän Kasperin Yrjönpoika Rinta-Kalistajan alkuperästä tiedetään jotakin. Armas Luukon Nurmon historian mukaan Kasperin isoisän isoisä Tuomas Juhonpoika Piri perusti Kalistajan talon ollen käyttämästään nimestä päätellen alun pitäen Ilmajoen Peltoniemen poikia.

Matiaksen esi-isä Sipi Mikonpoika Teikari on sikäli merkittävä tapaus, että hän kuuluu myös

tämän kirjoittajan osumiin. Mies menee vävyksi Martikkalaan, mutta hänen syntyperää on parasta käsitellä yhdessä seuraavan tapauksen kanssa.

Viimeisenä oleva Lauri on samoin näytteenantaja, jolla on jonkinasteinen geneettinen yhteys myös allekirjoittaneeseen. Armas Luukko toteaa Martikkalaa kolmantena isäntänä vuosina 1631-63 hallinneen Sipi Mikonpojan olevan kotoisin Lapualta Haapakosken Teikarista (Nurmon historia I s. 499-500). Tämän mukaan ainakin ajallisesti Laurin esi-isä Sipi Mikonpoika ja aikaisemmin puheena olleen Matiaksen esi-isä Martti Sipi-poika sopisivat olemaan isä ja poika. Sen sijaan Erkki Lehtinen ei tunne Lapuan historiassaan Teikareiden isäntäluetteloissa yhtään Mikko-nimistä isäntää, mutta tämä ei välttämättä ole ratkaiseva puute, sillä kyseinen talonhaltijaluettelo – uudempaa termiä käyttäen – ei ole täydellinen.

Vielä on käsiteltävänä eräs mutatoitumistheyden vaikuttava seikka, nimittäin isän ikä. Mies tuottaa elämänsä aikana hirvittävän määrän sukusoluja. Mitä useammin solu on jakautunut, niin sitä suurempi mahdollisuus on virheen syntymiselle. Muutosalttius koskee tietenkin myös sukututkimuksen kannalta tärkeitä markkereita.

Laskin huvikseni sekä Jaakolle että Osmolle molemmille erikseen sukupolvittain taulukot, joista ilmenevät isän ikä vuoden, kuukauden ja päivän tarkkuudella lapsen syntyessä sekä monesko lapsi on perheessä⁶.

Jaakko Toijanniemi

<i>Sp</i>	<i>Vs</i>	<i>Kk</i>	<i>Pv</i>	<i>Jn</i>
I	22	3	2	1.
II	37	6	17	1.
III	28	0	1	1.
IV	21	8	6	1.
V	29	0	0	4.
VI	24	2	19	2.
VII	38	6	23	5.
VIII	21	0	25	2.
IX	42	5	25	8.
<i>Summa</i>	262	30	118	
<i>K-arvo</i>	29,11	3,33	13,11	

⁶ Lähde: Sukukirja ”Lapuan Erkkilän sukua 1600-2000 luvuilta”. Erkkilän Sukuseura 2012.

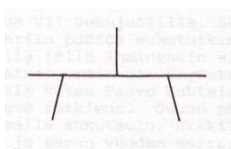
Osmo Kurunsaari

<i>Sp</i>	<i>Vs</i>	<i>Kk</i>	<i>Pv</i>	<i>Jn</i>
I	24	3	7	1.
II	26	11	27	1.
III	26	2	26	2.
IV	38	4	21	3.
V	28	0	18	3.
VI	39	4	5	7.
VII	24	7	22	3.
VIII	46	5	0	10.
<i>Summa</i>	251	36	126	
<i>K-arvo</i>	31,38	4,50	15,75	

Kahden esimerkin perusteella ei voi vetää kovin pitkälle meneviä johtopäätöksiä, mutta kiva on kuitenkin tietää. Kun keskiarvoissa huomioidaan myös kuukaudet ja päivät, niin havaitaan Jaakon esi-isien olleen noin 30 vuoden ikäisiä ja Osmon kohdalla pari vuotta vanhempia. Molemissa sukuhaaroissa on yksi yli 40-vuotias isä. Normaalisti tämänlaatuissa laskelmissa käytetään 25 vuoden ikää, mikä onkin perusteltu huomioitaessa ihmisten nykyistä selvästi lyhyempi elinikä vanhempina aikoina.

Puumerkeistä

Puhuttaessa Kuortaneen Yli-Erkkilästä ja Lapuan Erkkilästä ei sovi unohtaa talojen puumerkkien merkittävää samankaltaisuutta. Puumerkki on saattanut olla henkilö- tai talokohtainen. Jälkimmäisessä tapauksessa talojen ”sukulaisuus” on usein nähtävissä siten, että nuoremman talon puumerkki on hieman modifioitu versio kantatalon vastaavasta.

Selvästi monimutkaisin ja siten ilmeisesti myöhäisin on suvun käyttöönsä omaksuma ja sukukirjojen kansissa esiintyvä Juho Matinpoika Erkkilän (1816-1885) puumerkki. Seuran puheenjohtaja Antti Mantere on laatinut aiheesta kattavan selonteon, joka on luettavissa yhdistyksen kotisivulla osoitteessa: <http://www.netikka.net/t.erkkila/suku/puumerkki.html>

Erkki Lehtinen antaa Lapuan historian I osassa

sivulla 164 talon tunnuksiksi ainakin vuosina 1663-1787 voimassa olleen edellistä yksinkertaisemman, mutta epäilemättä samaa juurta olevan kuvion.

Samaan sarjaan näyttäisi kuuluvan myös Kuortaneen Yli-Erkkilän puumerkki, jossa näkyy piirteitä molemmista yllä olevista. Samasta pitäjästä tunnetaan myös Mäyryn Erkkilänä tunnettu toinen talo, mutta sen mahdollista puumerkkiä ei ole tiedossa. Mainittakoon vielä, että Kuortaneen suunnasta yhteydet – joskin heikohkot sellaiset – näyttäisivät johtavan pikemminkin Alavuden suuntaan.

Johtopäätöksiä

Alkuperäisenä tarkoituksena oli selvittää kantaisän Jaakko Juhonpoika Erkkilän e. Kauppila tulosuunta. Haploryhmä I-M253 lienee syntynyt jo noin 5000 vuotta sitten ja useita sen edustajia on saapunut lännestä nykyisen Suomen alueelle eri teitä pitkän ajan kuluessa. Esiintymät vastaavat erinomaisesti tunnettua asutushistoriaa.

Kantaisän syntyperään ei tullut lisäselvyyttä geneettisten osumien kautta, mitä tosin ei edes tavoiteltu ennako-odotuksissa. Pienen pettymyksen sen sijaan aiheutti se, että kaikista lähimmille osumille ei pystytty löytämään kirjallista vahvistusta tavanomaisin sukututkimuksellisin keinoin.

Molemmilla testatuilla oli varsin runsaasti osumia, joten olisi mitä suositeltavinta, että testi nostettaisiin Y111-tasolle, jotta nähtäisiin ketkä geneettiset sukulaiset todella pysyvät matkassa.

Koska sanallisesta selityksestä voi olla hankalaa hahmottaa kokonaisuutta, niin olen seuraavalle sivulle laatinut ikään kuin kertaukseksi molempia DNA-testattuja koskevan isälinjaisen sukupuun. Lähteinä olen käyttänyt Lapuan historian I osassa olevaa isäntäluetteloa ja Erkkilän sukutietokantaa vuodelta 2012.

Lopuksi esitän lämpimät kiitokseni Veikko Ekolalle suuriarvoisesta avusta sekä samoin Aila Yli-Hakolalle häneltä saamistani nurmolaisia kantasukuja koskevista tiedoista ja DNA-tuloksista.

Erkkilä-suvun tiedossa oleva isälinja

Matti Jaakonpoika Kauppi⁷,
Kauppilan I isäntä vuosina 1546-1562
|
Jaakko Matinpöika,
Kauppilan II isäntä vuosina 1564-1604
|
Juha Jaakonpoika,
Kauppilan III isäntä vuosina 1605-1636
|
Jaakko Juhanoika Erkkilä e. Kauppila⁸,
Erkkilän VII isäntä
vuosina 1645-1675, s. 1617, k. 26.4.1696 Lapua
|
Matti Jaakonpoika Erkkilä,
Erkkilän IX isäntä vuosina 1693-1697
|
Yrjö Matinpöika Erkkilä,
Erkkilän XI isäntä vuosina 1701-1708
|

Jaakon ja Osmon lähin yhteinen mieskantainen esi-isä:

Martti Yrjönoika Erkkilä, Talon XIII isäntä 1723-1762, s. 28.10.1700 Lapua, k. 7.4.1770 Lapua

Sisarukset:

Jaakko Martinpoika Erkkilä, s. 28.3.1747 Lapua, k. 20.8.1808 Lapua

Martti Martinpoika Erkkilä, Härsilä, s. 22.4.1743 Lapua, k. 29.3.1812 Lapua

Serkut:

Jaakko Jaakonpoika Erkkilä, Kangasluoma, s. 19.11.1771 Lapua, Erkkilä, k. 21.4.1844 Lapua

Jaakko Martinpoika Erkkilä, Ala-Härzilä, s. 17.5.1764 Lapua, Erkkilä, k. 25.12.1827 Lapua

Pikkuserkut:

Joosef Jaakonpoika Kangasluoma, Sköld, s. 24.3.1811 Lapua, k. 23.1.1846 Lapua

Henrik Jaakonpoika Ala-Härzilä, Toijanniemi, s. 10.12.1802 Lapua, Härzilä, k. 18.4.1830 Suomenlinna

Sirpaleserkut eli 3. serkut:

Matti Vilhelm Joosefinpoika Sköld, Kurunsaari, s. 11.4.1839 Helsinki, k. 16.8.1921 Lapua

Juha Heikinpoika Toijanniemi, s. 1.3.1827 Lapua, Härzilä, k. 20.6.1893 Lapua

4. serkut:

Matti Kurunsaari, s. 1.9.1877 Lapua

Juho Toijanniemi, s. 1.3.1856 Lapua, k. 7.6.1906 Lapua

5. serkut:

Juho Jalmari Kurunsaari, s. 27.11.1903 Lapua

Juho Juhonpoika Toijanniemi, s. 7.11.1877, k. 12.2.1937 Lapua

6. serkut:

Tauno Matias Kurunsaari, s. Lapua

Eero Johannes Toijanniemi, s. 8.11.1905 Lapua, k. 1.10.1971 Lapua

7. serkut:

Osmo Juhani Kurunsaari, s. Lapua

Juhani Edvart Toijanniemi, s. Lapua

Jaakko Juhana Toijanniemi, s. Jyväskylä

⁷ Kaukaisin tunnettu esi-isä sillä edellytyksellä, että kahdessa seuraavassa polvessa suku jatkuu pojan kautta. On nimitäin mahdollista, että edellisen isännän etunimi on sama kuin vävyn isällä, jolloin sukujohto menee harhaan.

⁸ Kantaisä sukukirjan mukaan, joskaan ei ensimmäinen talonhaltija.

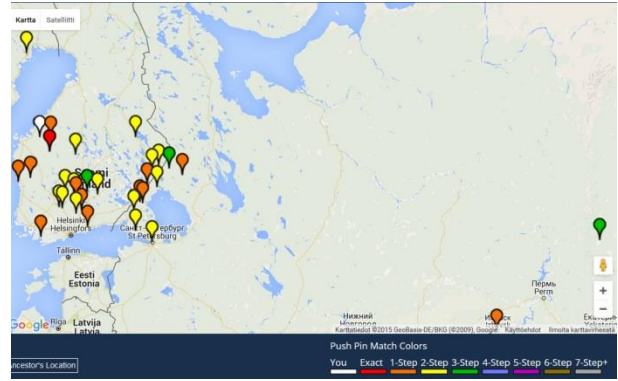
Tapaus Maria Jaakon tytär

Ensimmäisessä sukukirjassa ”Erkkilä etsii juuriaan” vuodelta 1991 mainitaan kantaparin 1644 syntyneenä lapsena Maria-niminen tytär. Sittemmin kuitenkin heräsi erinäisten asiakirjojen perusteella epäily, että kyseinen henkilö ei kuuluisi lainkaan perheeseen. Näin ollen sukuneuvosto päätti poistaa tähän haaraan kuuluvat julkaisun myöhemmästä painoksesta. Nykyaikainen DNA-analyysi mahdollistaa kohtuullisin kustannuksin ratkaista kiista sukuhaaran kuulumisesta Erkkilän sukuun, kunhan vain löydetään sopivat näytteenantajat.

Ohitan teoriapuolen varsin kevyesti toteamalla ainoastaan, että jokainen meistä saa äidiltään ns. mitokondrioDNA:ta (lyhyemmin ilmaistuna mtDNA). Ainoastaan tyttäret periyttävät saman mtDNA:n omille jälkeläisilleen. Tämä mahdollistaa äitilinjojen tutkimisen samaan tapaan kuin Y-kromosomit valottavat sukulaisuutta isälinjojen avulla.

Valitettavasti viimeisimmästäkään Erkkilän sukukirjasta ei löydy yhtään nykypäivänä elossa olevaa kantaäiti Helga Pietarintytär Löparen, s. noin 1615 naiskantaista jälkeläistä. Yritin omien lisätutkimuksien avulla jäljittää sellaista, mutta en päässyt mitenkään 1800-luvun loppua pidemmälle. Onneksi ongelma voidaan kiertää etsimällä näytteenantajia Helgan sisarien jälkeläisistä. Tässä tapauksessa oli tukeuduttava ”naapuriapuna” eräiden tuttujen sukututkijoiden tietokantoihin, joiden avulla tavoitettiin Helgan nuoremman sisaren Liisan, s. noin 1625 jälkipolviin lukeutuva Elli Tohni o.s. Suvanto Hämeenlinnasta. Toiseksi näytteenantajaksi täytyi tietenkin saada Maria Jaakon tyttären äitilinjainen nainen. Sellainen löytyikin osin omia ja muiden sukutietoja yhdistelemällä. Pieneksi yllätykseksi sopivaksi henkilöksi valikoitui entinen luokkatoverini Laila Palho. Haluan tässä yhteydessä lausua suurkiitokset molemmille näytteenantajille myötämielisestä suhtautumisesta hanketta kohtaan.

Tutkimuksen tulos oli yksiselitteinen: Ellin haplotyyppi on **H1n4** ja Lailan vastaavasti **K1c1c**, joten heillä ei voi olla yhteistä esiäitiä. Päinvastaisessa tapauksessa haploryhmien olisi tullut olla samoja.

Kuva 4. Elli Tohnin osumia kartalla.

Suvun kantaäiti Helga edustaa tämän mukaan Suomessa hyvin tyypillistä H-haploryhmää, mikä kuvastuu oheisessa karttakuvassa lukuisina osuina. Oudoimpia ovat itäisimpänä Uralilla ja Etelä-Venäjällä löytyvät geneettiset sukulaiset. Nyt täytyy tietenkin huomata, että kaikki ”nupineulat” edustavat kunkin näytteenantajan kaukaisimman tunnetun esiäidin syntymäpaikkaa, joka voi olla täysin jokin muu kuin missä nykyisin elävä näytteensä tutkituttanut henkilö elää ja vaikuttaa. On myös hyvä tietää mtDNA:n mutatoituvan huomattavasti hitaammin kuin miehiset Y-kromosomin markerit. Tästä syystä naispuolisten henkilöiden geneettisten sukulaisten yhteinen esiäiti saattaa olla useiden vuosisatojen, kenties jopa vuosituhannen etäisyydellä menneisyudessa.

Palaan vielä lyhyesti maamme asuttamiseen jääkauden jälkeen, josta on esitetty aikojen saatossa monia eri teorioita. DNA-tutkimuksen valossa **nykyisen kantaväestön miesten esi-isät** näytävät valtaosin tulleen joko lännestä (I-haplot) tai idästä (N-haplot), kun taas **naisten esiäidit** ovat saapuneet Euroopasta erikseen suurempaa reittiä.

Lopuksi mainittakoon kuriositeettina, että Itävallan ja Italian rajamailla noin 5300 vuotta sitten kuollut sekä vuonna 1991 löydetty muumi-oitunut ”jäämies Ötzi” on mtDNA-haplotyyppiltään K1 eli on sama kuin Lailalla. Erään luotettavana pidettävän lähteen⁹ mukaan jäämiestä ei kuitenkaan ainakaan toistaiseksi ole pystytty sijoittamaan yhteenkään Euroopassa tunnettuun K1-tyypin alaryhmään.